

*Leppävirran monipalveluautohanke
(Lemon)*

03.09.2007 – 31.12.2008

LEPPÄVIRRRAN MONIPALVELUAUTO(LEMON)

YHTEENVETO HANKKEEN TOTEUTUKSESTA JA TULOKSISTA

Haja-asutusalueiden palveluja on siirretty keskustaajamiin. Taajamien ulkopuolella asuville ikäihmisille palvelujen käyttö voi olla hankalaa pitkien välimatkojen ja huonojen julkisten liikenneyhteyksien takia. Kylien väestön ikääntyminen sekä palvelujärjestelmän periaate kotona asumisen tukemisesta mahdollisimman pitkään haastavat pohtimaan vaihtoehtoja kylien palveluihin.

Joissakin kunnissa on kokeiltu palveluautotoimintaa. Leppävirralla alettiin miettiä monipalveluauton konseptia, kun uuden kirjastoauton hankinta tuli ajankohtaiseksi. Miten ja millaisia palveluja voisi haja-asutusalueiden ikäihmiselle tuottaa moniammatillisin keinoin ja yhteistyössä yli hallintokuntarajojen.

Lemon -hankkeen tavoitteena oli ikäihmisten palveluiden saatavuuden ja laadun parantaminen. Toisena tavoitteena oli liikkuva monipalvelukonseptin mukainen palveluauto, joka vie julkisten kirjastopalvelujen lisäksi myös sosiaali- ja terveystalvveluja sekä esimerkiksi ns. kauppakassityypisiä- ja lääkehuoltopalveluita syrjäisille harvaan asutuille maaseudun alueille. Kolmantena tavoitteena oli selvittää yhteistyömahdollisuudet yksityisen palvelusektorin kanssa sekä luoda liikkuvan palvelupisteen toimintakonsepti. Myös tarpeet ja mahdollisuudet antaa ao. palveluita naapurikuntien harvaan asutuilla alueilla selvitettiin.

Hankkeen keskeisinä tehtävinä oli perehtyminen liikkuvien palvelujen historiaan ja toimintaan, ikäihmisten mielipiteiden kuuleminen haastatteluin ja kyselytutkimuksella, eri palveluntuottajien yhteistyömahdollisuuksien kartoittaminen ja toteuttaminen, kunnan hoivasivujen päivittäminen, kirjastoautonkuljettajien ohjaus, teemapäivien toimintapäivien suunnitteleminen ja palveluista tiedottaminen.

Palveluautohankkeella pystyttiin vaikuttamaan ikäihmisten palveluiden saatavuuteen ja saavutettavuuteen. Palveluauto sisältää kirjastopalveluiden lisäksi useita muita palveluita, joita ikäihmiset pitivät itselleen tarpeellisina. Esimerkkinä mainittakoon reseptilääkkeiden kuljetus, postipalvelut ja tietopalvelut. Ikäihmisten palvelusivuilta löytyy tietoa sosiaali- ja terveystalvveluista sekä erilaisista etuuksista, joihin ikäihmisillä on oikeus.

Säännöllisten sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisen esteeksi tulivat reittiaikataulut ja lyhyet pysähdysajat. Autoon järjestettiin mahdollisuus omaehtoiseen verenpaineen mittaamiseen, muut kontrolliluonteiset mittaukset tai vastaanottotoiminta eivät ole mahdollisia. Teemapäivinä auton mukana kulkee sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoita ja toimijoita.

Naapurikunnille tiedotettiin Leppävirran palveluautotoiminnasta. Yhteistyön mahdollisuudet mietitään jatkossa tapauskohtaisesti.

Jatkossa vastuu palveluautotoiminnasta siirtyy kuljettajille. Hankkeen aikana saadut kokemukset osoittavat, että yhteistyö yli hallintokuntarajojen tulee jatkumaan myös tulevaisuudessa.

HANKEORGANISAATIO

Hanke työllisti yhden työkijän. Terveystalveluhoitaja Lea Hyvärinen toimi hankevastaavana ajalla 3.9.2007-31.12.2008. Hankkeen ohjausryhmään kuuluivat kunnanjohtaja Markku Tervahauta, kirjastotoimenjohtaja Miika Miettunen, hoivapalvelujohtaja Päivi Ahveninen sekä terveydenhoitaja Paula Vänskä. Ohjausryhmään liittyi syyskuussa 2007 kotihoidonohjaaja Mari Korhonen. Miika Miettusen sanouduttua irti kirjastotoimenjohtajan tehtävästä elokuussa 2008 ohjausryhmään osallistuivat kirjastoauton kuljettajat Pekka Suhonen tai Pekka Sikanen.

Ohjausryhmä kokoontui hankkeen aikana kahdeksan kertaa. Koko hankkeen ajan tehtiin tiivistä yhteistyötä kirjastoauton kuljettajien kanssa.

HANKEVASTAAVAN TEHTÄVÄT

3.9.-31.12.2007

- 1 Perehtyminen tutkimusten ja artikkelien kautta liikkuvien palvelujen historiaan, maaseudun tulevaisuuden näkymiin sekä monipalveluauton mahdollisuuksiin.
- 2 Tutustuminen Kemijärven ja Outokummun palveluautotoimintaan ja kokemuksiin.
- 3 Leppävirran palveluntuottajien ja yhteistyömahdollisuuksien kartoittaminen
- 4 Ikäihmisten mielipiteiden kuuleminen kylien palvelutarpeista osallistumalla eri kylillä järjestettyihin päivätoiminnanryhmiin.
- 5 Postikyselyn suorittaminen yli 65 vuotta täyttäneille haja-asutusalueen ihmisille. Kysely lähetettiin 873:lle ja kyselylomakkeen palautti 455 ikäihmistä.
- 6 Tutustuminen kirjastoauton toimintaan ja reitteihin.
- 7 Hankkeesta tiedottaminen.

1.1.-30.6.2008

- 1 Kyselylomakkeiden vastausten tallentaminen, analysointi ja kirjallinen raportointi.
- 2 Vastausten pohjalta mahdollisten palvelujen kehittäminen, joista tärkeimmäksi nousivat tietopalvelut sekä lääkehuolto- ja postinpalvelut.
- 3 Yhteistyö eri palveluntuottajien kanssa.
- 4 Ohjauksen järjestäminen kirjastoauton kuljettajille ja asiakkaille (esim.RR), kirjallisen ohjeistuksen kokoaminen palveluauton käyttöön.

- 5 Kunnan hoivansivujen päivittäminen ja täydentäminen yhteistyössä palveluntuottajien kanssa.
- 6 Ikäihmisten palvelusivuja kokoavien opiskelijoiden ohjaaminen.
- 7 Hankkeen etenemisestä ja kyselyn tuloksista tiedottaminen.

1.7.-31.12.2008

- 1 Ikäihmisten palvelusivujen kokoaminen (opisk. sanoutuneet irti), hoivapalvelujen työntekijän ja kunnanjohtajan sihteerin avustuksella. Valokuvien tuottaminen palvelusivujen käyttöön.
- 2 Palvelukokeiluista sopiminen.
- 3 Teemapäivien toimintamallien suunnitteleminen ja sopiminen kevään asiantuntijoiden kanssa.
- 4 Osallistuminen eri kylillä järjestettyihin päivätoiminnan ryhmiin.
- 5 Naapurikuntien kiinnostuksen kartoittaminen kirjastoauton toimintaan ja yhteistyöhön.
- 6 Hankkeen etenemisestä ja mahdollisista palveluista tiedottaminen.
- 7 Loppuraportin kirjoittaminen.
- 8 LEMON -hankekansion kokoaminen.

PALVELUJÄRJESTELMÄN JA TOIVEIDEN ALKUKARTOITUS

Palveluautotoiminta

Jo olemassa olevaan palveluautotoimintaan perehdyttiin tutkimusten ja artikkelien kautta. FM Jussi Lehtosella (Turun yliopisto) on tekeillä väitöskirja aiheesta ”Maaseudun liikkuvat palvelut”. Autoissa toimivat kaupat, kirjastot, pankit ja postit. Projektivastaava oli projektin alkaessa syksyllä 2007 yhteydessä Lehtoseen, jolta hän sai tietoa aiheesta ja julkaisuista.

Miia Mäntylä (Vaasan yliopisto) tarkastelee tutkimuksessaan maaseudun harvenevaa palveluverkostoa, sen merkitystä maaseudun asukkaille ja yrittäjille sekä keinoja korvata väheneviä palveluja. Tutkimuksessa tuodaan esille palveluauton mahdollisuudet tuottaessa palveluja kotiin.

Varsinaisia palveluautoja liikennöi kaksi, Kemijärvellä Yhteispalveluyksikkö Kulkuri ja Outokummussa Palveluauto Kyläilon. Lisäksi erilaisia palveluja tuottavia ”yhdistelmiä” on kirjastoautoissa ja myymäläautoissa ympäri Suomea. Projektivastaava selvitti Kulkurin ja Kyläilon toimintaa sekä niistä saatuja kokemuksia.

Kunnalliset palvelut

Hankkeen alussa kartoitettiin kunnan alueella saatavat palvelut ja mitä palveluita haja-asutusalueella asuvat kuntalaiset tarvitsevat niiden lisäksi. Projektivastaava haastatteli kuntalaisten lisäksi palveluntuottajia ja yrittäjiä.

Leppävirralla oli kesäkuussa 2007 jatkuvan kotihoidon piirissä noin 100 asiakasta, joista 75 vuotta täyttäneitä oli 76. Kotisairaanhoidajat kokivat, että palvelunpiirissä oleville asiakkaille palveluja on suhteellisen hyvin tarjolla. Omaiset pitävät tiiviisti yhteyttä ja ovat mukana läheistensä hoidossa.

Kylillä toimii vielä naapuriapu. Joidenkin yksinasuvien huonokuntoisten vanhusten kodin niukka varustetaso sekä yksinäisyys ja sosiaalisten kontaktien vähyys koettiin ongelmaksi.

Palveluauton palveluiksi esitettiin lääkkeiden ja hoitotarvikkeiden kuljetusta. Kiinnostusta ateria- ja pyykkipalveluihin arveltiin myös olevan. Hyvänä ajatuksena pidettiin ”Kyläolohuone” toimintaa, jossa voi tavata toisia ihmisiä ja vaihtaa kuulumisia.

Kunnan palvelukeskuksen päivätoiminnassa ikäihmisillä on mahdollisuus osallistua liikuntahetkiin ja erilaisiin ohjelmatuokioihin. Päiväkeskus tarjoaa ateriapalvelua ja kylvetys- ja saunotuspalvelua. Tarvittaessa on mahdollisuus myös terveydenhuollon palveluihin, mm. verenpaineen mittaamiseen ja verinäytteiden ottoon. Kuljetukset päivätoimintaan järjestetään PALI -autolla tai taksilla. Konnuslahdessa on palvelupäivä kerran viikossa. Palvelupäivässä käy noin 20 lähikylien ikäihmistä ruokailemassa, saunomassa ja virkistäytymässä. Toiminta on kaikille avointa ja palvelupäivään järjestetään tarvittaessa taksikuljetus.

Ateriapalvelua tuotetaan terveyskeskuksen ravintokeskuksessa ja kahdeksalla kyläkoululla, joista yhtä koulua lukuun ottamatta ruoka valmistetaan koulukeittiöissä. Ateriapalvelua toimitetaan tarvittaessa edellä mainituista paikoista myös kotiin. Lisäksi ikäihmisillä on mahdollisuus ruokailuun kyläkouluilla.

Kunnallisia palveluita täydentävät yksityiset kotisairaanhoido-, koti- ja tukipalveluntuottajat. Leppävirralla on käytössä palveluseteli, jolla asiakkaat voivat ostaa palveluja yksityisiltä palveluntuottajalta.

Yksityiset palvelut

Hankeen aikana kartoitettiin myös kotiin saatavat yksityiset hoiva- ja huolenpito- ja kotisairaanhoidopalveluntuottajat sekä siivous-, ateria-, kauppakassi- ja pyykkihuolto- palveluntuottajat. Tavoitteena oli selvittää, miten palveluja tällä hetkellä tuotetaan haja-asutusalueilla ja mihin palveluihin yksityiset yrittäjät voisivat järjestää yhteistyössä palveluauton kanssa. Samalla tavoin kartoitettiin järjestöjen ja yhdistysten mahdollisuudet.

Leppävirran kirkonkylässä on neljä päivittäistavaroita myyvää kauppaa ja haja-asutusalueilla neljä kyläkauppaa. Outokumpulainen kauppa-autoyrittäjä liikennöi kunnan itäisellä rajalla kaksi kertaa viikossa. Kyläkauppiat kertoivat toiminta-ajatuksenaan olevan ”monipuolinen ja asiakaslähtöinen palvelutarjonta” sekä periaatteenaan ”mitä asiakas tarvitsee se hankitaan”. Kaikissa kyläkaupoissa oli mm. asiamiesposti, Leppävirran apteekin lääkekaappi ja internet-yhteydet. Kauppiat tarjoavat ostosten kotiinkuljetusta eivätkä he rajaa toiminta-alueitaan. Kyläkaupat toimivat myös tapaamispaikkoina kyläläisille ja ovat näin tärkeitä sosiaalisen kanssakäymisen paikkoja. Kauppiat näkivät kyliensä ikäihmisille tarpeellisen reseptilääkkeiden- ja ateriapalvelun kotiinkuljetuksen sekä mökkitalkaritoiminnan. Yksi kauppias ehdotti, että kirjastoautoa voisi käyttää pienten matkojen kuljetukseen niin, että asiakkaan olisi mahdollista tulla itsenäisesti kauppaan. Kyydin takaisin kotiin voisi antaa kauppias.

Kyläyhteisöt ja vapaaehtoisjärjestöt

Perheen ja lähisukulaisten lisäksi naapureiden ja kyläyhteisön merkitys sosiaalisen tuen tarjoajana on merkittävä. Leppävirralla toimivat vapaaehtoistyön tekijät kylätoimikunnissa ja

kyläyhdistyksissä. Monet kylätoimikunnat ovat aktiivisesti edistämässä asukkaidensa sosiaalista kanssakäymistä ja järjestämässä vapaa-ajan toimintaa. Kylätoimikuntien puheenjohtajat näkivät palveluauton tarpeellisenä lisänä haja-asutusalueelle. Ikäihmiselle tärkeänä he pitivät saada käsikauppa- ja reseptilääkkeet sekä verenpaine ja verinäyte -kontrollit palveluautolla. Postinpalvelut ja mahdollisuus nostaa rahaa koettiin tarpeellisina. Useat heistä kertoivat kyliltä puuttuvan paikan, jossa kyläläiset tapaisivat toisiaan, palveluauton toivottiin vastaavan tähän tarpeeseen. Hissi nähtiin tärkeänä lisävarusteena autoon.

Ikäihmisten ajatuksia palveluautosta ja kylille tarvittavista palveluista oli mahdollista kuulla Leppäengas ry:n järjestämässä kyläpäiväkerhoissa. Kyläpäivä kerhot kokoontuvat kerran kuukaudessa kuudella eri kylällä sekä kirkonkylällä, osallistujia päiväkerhossa on 10-20/kylä. Tärkeimmäksi osallistajat kokivat tilaisuuden tavata toisia ihmisiä.

Kerholaiset pitivät palveluautotoimintaa hyvänä, ensisijaisesti siksi, että palvelut tulevat heitä lähemmäs. Kerholaiset olivat kuitenkin vielä aktiivisia ja itsenäisesti toimeen tulevia ikäihmisiä ja heidän oli vaikea kuvitella, millaisia palveluja tulisivat myöhemmin autosta tarvitsemaan. Yleisesti oltiin sitä mieltä, että kauppa niin kuin muutkin asiat halutaan hoitaa itse, niin kauan kun se on mahdollista.

Postinpalveluihin oltiin tyytyväisiä, palveluautoon haluttiin kuitenkin jättää kirjepostia ja ostaa postimerkkejä. Käsikauppa- ja reseptilääkkeiden saanti auton välityksellä nähtiin arkielämää helpottavana. Lisäksi toivottiin verenpaineen mittausta, kontrolliverinäytteiden ottamista ja vitamiinipistosten saantia. Mahdollisuutta nostaa rahaa toivottiin myös. Keskusteluissa tuotiin esille huoli siitä, kuinka liikuntarajoitteiset pääsevät palveluautoon.

Kirjasto

Kirjastoautonkuljettajien Pekka Sikasen ja Pekka Suhosen mielestä palveluauton palveluiksi sopisi erilaisten tavaroiden (muiden kun elintarvikkeiden) kuljettaminen sekä pientavarana, kuten paristojen, postimerkkien ja lamppujen myynti. Mahdollisina palveluina nähtiin myös käsikauppalääkkeiden myynti sekä verensokerin ja verenpaineen mittaus. Edellisten lisäksi palveluohjausta, verkkoasioinnin tukemista, kopiointipalvelua ja atk- perustaitojen ohjausta pidettiin autoon sopivina palveluina. Kuljettajien mielestä autoa voitaisiin käyttää myös teemapäivien järjestämiseen, tukikohtana erilaisissa tapahtumissa ja tempauksissa, esittelytilana sekä ennakköänestyspaikkana.

PALVELUAUTON TARVETTA KOSKEVA KYSELY

Ikäihmisten toiveita palveluauton tarpeen ja toiminnan suhteen haluttiin tarkemmin selvittää kyselyllä. Postikysely lähetettiin 873:lle 65 vuotta täyttäneelle haja-asutusalueen ikäihmiselle. Kyselyn ulkopuolelle rajattiin kirkonkylän, Sorsakosken ja Oravikosken taajama-alueet.

Kyselylomakkeen palautusprosentti oli 52. Kyselyyn vastanneissa oli yhtä paljon naisia ja miehiä. Vastaajien ikä ei vaikuttanut aktiivisuuteen osallistua kyselyyn. Vastaajista puolet oli eläkkeellä maanviljelijän tai emännän ammatista. Vastaajista 25 prosenttia asui yksin.

Taustakysymyksinä vastaajilta kysyttiin asunnon varustetasosta ja mahdollisista muutostarpeista. Tarkoituksena oli selvittää, kokevatko puutteellisemmin asuvat tarvitsevansa enemmän palveluja ja apua kuin muut. Suurin osa vastaajista piti asuntonsa kuntoa niin hyvänä, ettei se vaadi kunnostusta tai he kokivat myös, että oli vaikea arvioida tulevia muutoksen tarpeita. Kyselystä selvisi, että 84:n (18%) vastaajan asunto ei täytä hyvin varustetun asunnon kriteerejä (Tilastokeskuksen määritelmä). Puutteista huolimatta asukkaat olivat tyytyväisiä omiin asuntoihinsa ja vain harva ilmoitti että muutostöihin oli tarvetta. Toisaalta osa vastaajista oli varautunut muuttoon kirkonkylälle sitten, kun asuminen omassa kodissa ei enää ole mahdollista.

Kyselyyn vastanneiden liikuntakyky oli hyvä. 62 prosenttia pystyi kävelemään yhtäjaksoisesti yli kilometrin matkan ja heistä runsas puolet yli neljän kilometrin matkan. Liikkuminen sisätiloissa onnistuu valtaosalla vastaajista (87%) itsenäisesti. Kymmenen vastaajista ei pystynyt liikkumaan kodin ulkopuolella.

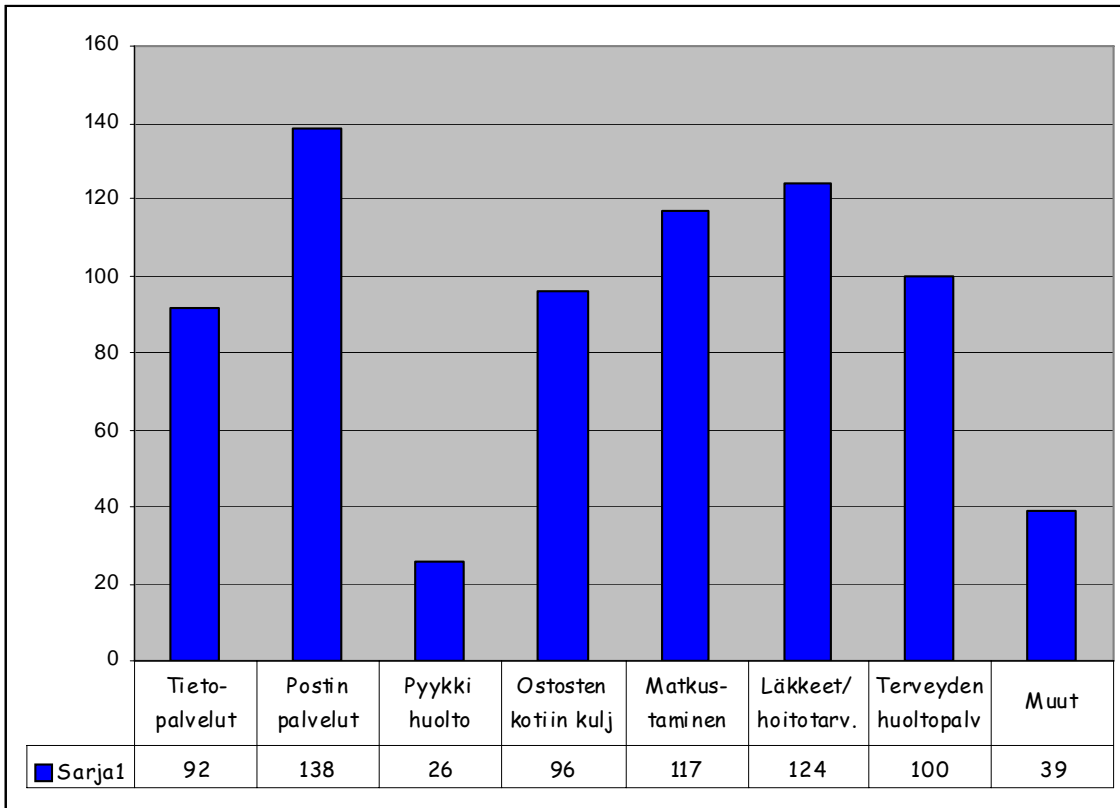
Kyselyn mukaan kauppa, pankki ym. asiat haluttiin hoitaa itse. Vastaajista 334 käytti kauppa- ja asiointimatkojen hoitoon omaa autoa. Linja-autoa, taksia tai PALI -autoa käyttäviä ikäihmisiä oli 16 prosenttia. Pieni osa vastaajista kulki matkat lähiomaistensa tai naapureiden kyydissä. Useat vastaajat pitivätkin PALI -autoa ja kimpptaksikuljetuksia tärkeinä kotona asumisen mahdollistajina ja näihin palveluihin oltiin tyytyväisiä.

Vastaajista 45 prosenttia oli erittäin tai hyvin tyytyväisiä elämäntilanteensa ja vain neljä prosenttia koki elämäntilanteensa heikoksi. Suurin osa vastaajista ei kokenut yksinäisyyttä tai koki sitä vain harvoin. 74 prosenttia vastanneista arvioi, että heillä on tarpeeksi tietoa ikäihmisille suunnatuista palveluista. 94 vastaajaa piti tietojaan riittämättöminä. Eniten lisätietoa kaivattiin terveyskeskuksen ja sosiaalitoimen palveluista, Kelan etuuksista sekä seurakunnan järjestämästä toiminnasta.

Kotikunnan palveluja kehitettäessä vastaajat pitivät ensisijaisina ja tärkeimpänä kotona asumista mahdollistavat palvelut. Toisena esille tuotiin liikkumista edistävät palvelut, jotka osaltaan ovat myös mahdollistamassa kotona asumista. Lisäksi esitettiin toiveita virkistystoiminnan ja yhteistoiminnan järjestämisestä ja näihin liittyvät toivomukset yhdistettiin oleellisesti mahdollisuuteen tavata toisia ikäihmisiä.

Valtaosa vastaajista oli valmis käyttämään palveluauton palveluja. Kuitenkin 73 prosenttia ilmoitti hoitavansa kauppa- ja asiointimatkinsa jatkossakin omalla autolla.

Näitä palveluja toivottiin

Tarpeellisimpana yksittäisenä palveluna pidettiin postin palveluja, joita toivoi 30 prosenttia vastaajista. Mahdollisuutta matkustaa palveluautossa toivottiin myös (26%). Noin 20% vastanneista koki tietopalvelut sekä kauppaostosten kotiinkuljetuspalvelun tarpeellisina. Pyykkihuoltoon liittyvää kuljetuspalvelua arvioi tarvitsevan 6% vastaajista.

Tarpeellisina pidettiin myös terveydenhuollon palveluja (verenpaineen mittausta, verinäytteen otto) sekä lääkkeiden ja hoitotarvikkeiden kuljetusta. Myös reseptien uusimismahdollisuutta ja terveydenhoitajan pitämää vastaanottoa toivottiin.

Lisäksi toivottiin veikkauspalvelua nettiyhteyksien kautta, kopiointipalveluja, tiedottamista ikäihmisten tapahtumista ja palveluista ja luentoja terveyteen liittyvistä aiheista. Palveluautolta toivottiin myös, että sinne olisi helppo tulla sisälle, olisi erillinen tila yksityisyyttä vaativien asioiden hoitoon ja että henkilökunta olisi vanhuksia ymmärtävää.

Noin puolet vastaajista oli tyytyväisiä nykyisen kirjastoauton käyttämän reitti- ja aikatauluun ja pysäkkien sijaan. Loput vastaajista toivoivat, että auton pysäkki olisi lähempänä. Myös

viikoittaisia ajovuoroja ja pidempiä pysähdysaikoja toivottiin. Vastaajilla ei ollut tarvetta ateriapalveluihin.

UUDET PALVELUT

Kyselystä saatujen vastausten sekä eri tahojen kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta lähdettiin kehittämään mahdollisia palveluja. Tärkeimmäksi nousivat tietopalvelut sekä lääkehuolto- ja postinpalvelut.

Tietopalvelujen tarve huomioitiin varustamalla auto Internet-yhteyksillä ja kopiokone/tulostimella. Siirrettävää asiakasmikroa on mahdollisuus käyttää auton etuosassa, joten asiakkaalla on mahdollisuus yksityisyyteen. Kuljettajat antavat tarvittaessa käytönohjausta.

Ikäihmisille koottiin omat palvelusivut, joista saa tietoa sosiaali- ja terveyspalveluista sekä erilaisista etuuksista. Palvelusivut oli tarkoitus koota opinnäytetyönä, mutta tehtävään lupautuneet opiskelijat peruivat myöhemmin mukaan tulonsa. Sivut koottiin lopulta hoivapalvelujen työntekijän ja kunnanjohtajan sihteerin avustuksella. "Ikäihmisten palvelu" -sivut ovat luettavissa: <http://www.leppavirta.fi/index.php?id=964>

Lääkkeiden ja hoitotarvikkeiden kuljetusta asiakkaille kokeillaan. Apteekin kanssa on tehty tiivistä yhteistyötä ja palvelun kehittäminen jatkuu edelleen. Jatkossa palveluautoon haettaneen lupaa käsikauppalääkkeiden myynnille. Uusi auto on varustettu lukollisella lääkekaapilla. Kotihoidon työntekijät ovat tietoisia hoitotarvikkeiden ja lääkkeiden kuljetusmahdollisuudesta.

Postinpalvelut ovat nykyiselläänkin hyvin järjestetty. Ikäihmiset pitivät kuitenkin tarpeellisena saada postinpalveluja autosta. Autoon hankittiin lukittava postilaatikko, johon voi jättää kirjepostia. Autosta voi myös ostaa postimerkkejä.

Autoon hankittiin verenpainemittari omaehtoisen seurannan idealla. Kirjastoauton kuljettajille ja asiakkaille on järjestetty ohjausta mittarin käytössä sekä laadittu kirjallinen ohjeistus verenpaineen mittaamisesta. Muutoin säännölliset terveydenhuollon palvelut eivät ole lyhyiden pysähdysaikojen vuoksi mahdollisia.

Mm. terveyspalveluja ja tiedottamista toteutetaan jatkossa teemapäivien muodossa. Teemapäiviä varten on autolle rakennettu kolme erillistä reittiä. Kullakin reitillä on kolme haja-asutusalueella sijaitsevaa kylää, joilla auto pysähtyy tunnista puoleentoista tuntiin. Kuukauden ensimmäisenä tiistaina helmi-, maaliskuu- ja huhtikuussa ja syksyllä syys-, loka- ja marraskuussa on auton mukana asiantuntija. Asiantuntijoina keväällä ovat Sydäntautiliiton edustajat. Kiinnostusta teemapäivien pitämiseen ovat ilmaisseet Kela, apteekki, päihdekeskus Veikkola ja muistineuvolan työntekijä. Uudet reitit eivät vaatineet muutoksia kirjastoauton reittiaikatauluun.

Vaikka kauppa-asiointiin saa apua yksityisiltä yrittäjiltä, toivoi osa vastaajista kauppaostosten kotiinkuljetusta. Halutessaan palvelua asiakas ottaa yhteyden kauppiaseen ja sopii käytännön asioista. Kyläkaupoille voi myös matkustaa palveluauton kyydissä. Matkasta ei peritä maksua.

Autossa voi kuljettaa edellisten lisäksi ateriapalveluaterioita.

Pyykkihautopalveluja tarjoaa kirkonkylällä kaksi yrittäjää. Pyykkipussin voi jättää autoon toimitettavaksi palveluntuottajalle.

Auto on varustettu invahissillä. Palveluautohankkeen etenemisestä, kyselystä saaduista tuloksista sekä autosta saatavista palveluista on tiedotettu kuntalaisille paikallislehdessä ja Leppäenkaan päiväkerhoissa eri kylillä. Lisäksi kylätoimikuntien puheenjohtajia on informoitu hankkeen etenemisestä ja tuloksista.

KEHITTÄMISTOIMENPITEET

Uuden auton kulkureitit ovat lähes samat kuin vanhalla kirjastoautolla. Reitteihin tehdään tarvittaessa muutoksia käyttökokemusten ja uusien palveluja käyttävien asiakkaiden tarpeiden pohjalta.

Suunnitteluvaiheessa lähdettiin ikäihmisten tarpeista ja ne otettiin huomioon auton palveluja rakennettaessa. Autossa asioi kuitenkin kaiken ikäisiä ihmisiä ja heidän esille tuomat palvelutarpeensa voivat olla erilaisia kuin ikäihmisten. Palveluiden päivittäminen palvelutoiveiden ja käytännön toiminnasta saatujen kokemusten myötä takaa monipuolisen ja joustavan palvelutarjonnan.

Joustava yhteistyö kunnan, asukkaiden ja yrittäjien kesken luo edellytykset palvelujen kehittämiseen. Jatkuvuuden kannalta tärkeimmässä asemassa ovat monipalveluauton kuljettajat, joiden tehtävänä on jatkossa toiminnan ylläpitäminen ja kehittäminen.

Lea Hyvärinen
projektivastaava

LÄHTEET

Kilpeläinen, Arja & Pohjola, Anneli. 2007. Kyläläiset keskiössä. Tutkimus kylien hyvinvointipalveluista. Lapin yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja sarja B 55. Tutkimusraportteja ja selvityksiä. Lapin yliopistopaino. Rovaniemi.

Lemponen, Virpi. 2001. Kotona mahdollisimman pitkään. Maaseudulla asuvien 65-74-vuotiaiden näkemyksiä hyvinvointipalveluista. Seinäjoki. Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus. Helsingin yliopisto.

Mäntylä, Miia. 2001. Monesta yhdeksi. Maaseudun palvelujen uudet mahdollisuudet. Vaasa. Vaasan yliopisto Levon-instituutti.

Lehtonen, Jussi. Maaseudun tulevaisuus ja monipalveluauton mahdollisuudet. Referee-artikkeli. Futura lehti 4/2006.

Palvelut pyörillä. Liikkuvien palvelujen kehitysvaiheita. Tekniikan Waiheita 1/2005.

Leppävirran kunnan ikääntyvien hoito- ja palvelustrategia vuosille 2008-2015. Kunnanvaltuusto 2.6.2008 § 20. Kunnanhallitus 14.1.2008 § 1. Perusturvalautakunta 13.12.2007 § 84.

Aika: 7.9.2007

Paikka: Terveyskeskus

Läsnä: Markku Tervahauta, Paula Vänskä, Päivi Ahveninen, Miika Miettunen, Mari Korhonen, opiskelija Arja Ropponen ja Lea Hyvärinen.

1. Mari Korhonen aloittaa kunnassa kotihoidonohjaajan virassa ja liittyy ohjausryhmään.
2. Miika Miettuselta kuultiin terveiset Kuusamon kirjastoautopäiviltä.
3. Ohjeita projektityöntekijälle;
 - 1 Kartoitetaan kunnan yksityiset ja kolmannen sektorin toimijat sekä heidän kiinnostuksensa yhteistyö mahdollisuuksista.
 - 2 Tiedotetaan kyläneuvostoille ja kylätyöntekijöille projektista.
 - 3 Palveluauton toimintaa suunniteltaessa ei ole tarkoitus tuottaa vastaanotto tyyppistä/sitoutuvaa palvelua. Tulee olla asiakkaalle vapaaehtoista, valittavissa olevaa palvelua.
 - 4 Toiminnalla ei tavoitella kylien kesken tasavertaisuutta.
 - 5 Selvitetään mahdollisuudet kuntarajoja ylittävään palvelutarjontaan.
 - 6 Selvitetään palveluauton mahdollisuudet järjestää "tietoisku" kirjastoautoon tai pysäkkien läheisyydessä oleviin julkisiin rakennuksiin.
 - 7 Selvitetään ateriapalvelun tarve syrjäkylillä ja kirjastoauton käyttömahdollisuus jakelussa.
 - 8 Tiedotetaan projektista paikallislehdessä.

Aika: 30.10.2007

Paikka: Terveyskeskus

Läsnä: Markku Tervahauta, Paula Vänskä, Päivi Ahveninen, Miika Miettunen, Mari Korhonen ja Lea Hyvärinen.

Projektityöntekijä kävi läpi tämän hetkistä tilannetta sekä tutkimusten ja kyselyjen tuloksia.

1. Tällä hetkellä liikennöivien monipalveluautojen, Kemijärven Kulkurin ja Outokummun Kyläilonan, toiminta ja käytännön kokemukset sekä palveluja tuottavat "yhdistelmät" kirjastoautoissa ja myymäläautoissa sekä projekteina olleet palvelukokeilut.
2. Kunnan kotihoidon ja päivätoiminnan työntekijöiden näkemykset syrjäkylien ikäihmisten palvelujen tarpeesta, mahdollisista palveluauton palveluista ja yhteistyömahdollisuuksista.
3. Kyläkoulujen mahdollisuudet järjestää ateriapalvelua ja ruokailutila ikäihmisille.
4. Kyläkauppojen ja kauppa-autojen palvelut sekä kauppiaiden näkemys kyläläisten palveluntarpeesta.
5. Pienyritysten ja yhdistysten tuottamat palvelut ja heidän kiinnostus yhteistyöhön.
6. Kirjastoauton kuljettajien näkemys palveluauton palveluista.

Palveluauton tarpeen selvittämiseksi päätettiin suorittaa postikysely 65 vuotta täyttäneille syrjäkylillä asuville kuntalaisille. Kyselyllä selvitetään ikäihmisten toiveita palveluauton tarpeen ja toiminnan suhteen.

OHJAUSRYHMÄN KOKOUS

MUISTIO 3/2007

Aika: 14.12.2007

Paikka: Terveyskeskus

Läsnä: Markku Tervahauta, Paula Vänskä, Päivi Ahveninen, Miika Miettunen, Mari Korhonen, opiskelija Anna Torvinen ja Lea Hyvärinen.

Käytiin läpi seuraavia asioita:

1. Kylätoimikunnan puheenjohtajilta saatua tietoa kylien toiminnasta ja ikäihmisten palveluntarpeesta.
2. Seurakunnan järjestämä toiminta ikäihmisille.
3. Osallistuminen Leppäenkaan eri kylillä järjestämään päivätoimintaan ja ryhmissä mukana olleiden ikäihmisten esille tuomat palvelutoiveet.
4. Selvitys kyselyn vaiheista. Alustavaa tietoa palveluauton käytöstä ja tarpeellisimpina pidetyistä palveluista.
5. Kuopion Savonia-amk opiskelijat sairaanhoitaja Heidi Zadraks ja Arto Kaurala ovat lupautuneet tekemään opinnäytetyönään tietojärjestelmän palveluauton käyttöön.
6. Miika Miettunen kertoi uuden auton hankintaan liittyvistä asioista ja aikataulusta.
7. Tutustumiskäynti Kuopion kaupungin kirjastoautolle.

OHJAUSRYHMÄN KOKOUS

MUISTIO 4/2008

Aika: 1.2.2008

Paikka: Terveyskeskus

Läsnä: Markku Tervahauta, Päivi Ahveninen, Miika Miettunen, Mari Korhonen ja Lea Hyvärinen.

1. Miika Miettunen esitteli tarjouspyynnöt uuden kirjastoauton alustasta ja korityöstä sekä tekniset vaatimukset kirjastoauton korityölle.

OHJAUSRYHMÄN KOKOUS

MUISTIO 5/2008

Aika: 15.2.2008

Paikka: Terveyskeskus

Läsnä: Markku Tervahauta, Paula Vänskä, Päivi Ahveninen, Miika Miettunen, Mari Korhonen, Pekka Sikanen, Pekka Suhonen, Arto Kaurala ja Lea Hyvärinen.

Käsiteltävät asiat:

1. Kyselyn tulokset.
2. Kyselyn tuloksista tiedotetaan kuntalaisille paikallislehdessä ja kylätoimikunnan puheenjohtajia informoidaan asiasta.
3. Postin, Kelan, pesulan ja apteekin näkemykset palvelujen tuottamisesta palveluauton välityksellä.
4. Päivitetään kunnan sivuja hoivapalvelujen osalta ja kootaan ikäihmisille suunnatut palvelusivut, joiden sisällöstä vastaa Heidi Zadraks ja teknisestä toteutuksesta Arto Kaurala.

OHJAUSRYHMÄN KOKOUS

MUISTIO 6/2008

Aika: 16.5.2008

Paikka: Terveyskeskus

Läsnä: Päivi Ahveninen, Miika Miettunen ja Lea Hyvärinen.

1. Miika Miettunen kertoi suunnittelupalaverista Kiitokorilla ja nähtiin auton pohjaratkaisu. Valittiin auton ulkoasu- ja maalausvaihtoehdot.
2. Palveluauton lääkekaappiluvan hakemista siirretään.
Apteekkari Auvinen suosittaa hakemuksen lykkäämistä, kunnes selviää valitusvaiheessa olevien kyläkauppojen lääkekaappien jatkoluvat.
3. Autoon on hankittu verenpainemittari omaehtoisen seurannan idealla.
Kirjastoauton kuljettajille annetaan ohjausta verenpaineen mittaamisen ohjaukseen.
Asiakkaille järjestetään mittarin käytön ohjausta kesän aikana.
4. Kartoitetaan yhteistyömahdollisuudet kotihoidon kanssa ateriapalvelu- ja hoitotarvikekuljetusten osalta.

OHJAUSRYHMÄN KOKOUS

MUISTIO 7/2008

Aika: 15.8.2008

Paikka: Terveyskeskus

Läsnä: Markku Tervahauta, Päivi Ahveninen, Mari Korhonen, Pekka Suhonen ja Lea Hyvärinen.

1. Miika Miettunen on sanoutunut irti kirjastotoimenjohtajan tehtävästä ja hänen tilallaan ohjausryhmässä jatkavat kirjastoauton kuljettaja-virkailija Pekka Suhonen ja Pekka Sikanen.
2. Pekka Suhonen kertoi uuteen autoon liittyvistä asioista ja aikataulusta. Pekka Suhonen selvittää palveluauton kassajärjestelmän vaihtoehtoja.
3. Kunnansivujen päivitykset. Ikäihmisten palvelusivujen teknisen työn toteuttaja Arto Kaurala sanoutunut irti tehtävästä, tilalle haetaan uutta opiskelijaa Savonia-amk:sta.
4. Projektityöntekijä kuvaa palvelusivuilla käytettävät valokuvat.
5. Sovitaan lupa- ja käytännön asiat kunnan atk-vastaava Jukka Airaksisen kanssa.
6. Kesällä kirjastoautossa kuljetettu aterioita kotihoidon asiakkaalle. Tästä hyvät kokemukset. Koko kotihoitoa informoidaan toimintamallista.
7. Hankitaan autoon postilaatikko ja postimerkkejä myyntiin.
8. Reseptilääkkeiden kuljetusta kokeillaan yhteistyössä apteekin kanssa.
9. Ikäihmiselle tarjotaan vielä mahdollisuutta ottaa henkilökohtaisesti yhteyttä ja kertoa palvelutarpeesta, ja toiveista reitti-aikataulun ja pysäkkien suhteen (ilmoitus lehdessä).
10. Tiedotetaan ikäihmisille hankkeen etenemisestä paikallislehdessä ja Leppäenkaan järjestämässä päivätoiminnanryhmissä.

OHJAUSRYHMÄN KOKOUS

MUISTIO 8/2008

Aika: 12.12.2008

Paikka: Terveyskeskus

Läsnä: Markku Tervahauta, Pekka Suhonen, Päivi Ahveninen, Lea Hyvärinen

Kokouksessa seuraavat asiat:

1. Ikäihmisten palvelusivujen sisällön kokoamisesta vastannut Heidi Zadraks sanoutui irti tehtävästä. Palvelusivut koottiin omana työnä. Apuna olivat kunnanjohtajan sihteeri Seija Heiskanen ja lähihoitaja/datanomi Annikki Kosunen.
2. Teemapäivien toimintamalli ja reittiaikataulu sekä kevään asiantuntijat.
3. Lähetetty Varkauden, Kuopion, Heinäveden, Suonenjoen ja Pieksämäen kirjastotoimenjohtajille ja sosiaali- ja terveysjohtajille tiedote sekä yhteydenottopyyntö, mikäli ovat kiinnostuneita auton toiminnasta ja yhteistyöstä.
4. Yhteenvedo hankkeesta ja postikyselyn tuloksista Jussi Lehtoselle.
5. LEMON -hankkeesta koottu kansio.
6. Perustetaan työryhmä joka jatkossa kokoontuu pohtimaan palveluauton toimintaan liittyviä kysymyksiä. Työryhmään kuuluvat kirjastoauton kuljettajat Pekka Sikanen ja Pekka Suhonen, hoivapalvelujohtaja Päivi Ahveninen, kotihoidonohjaaja Mari Korhonen sekä sivistystoimenjohtaja. Työryhmä kokoontuu ensimmäisen kerran keväällä 2009. Kokoonkutsujana toimivat kirjastoauton kuljettajat.